MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA

Seduta tad-29 ta' Marzu, 2006

Citazzjoni Numru. 621/2005

Victor Caruana, Joseph Caruana u Anglu Caruana

Vs

Michelina Cachia f'isimha u f'isem u ghan-nom ta' Rita England, Anthony Caruana, Alexia u Antoine ahwa Caruana

Il-Qorti

Preliminari

Rat **l-att tac-citazzjoni** li permezz taghha l-atturi ppremettew illi:

Peress illi l-atturi huma konvenuti quddiem it-'Tribunal ghall-Qsim tal-Wirt' f'talba mressqa mill-konvenuta Michelina Cachia, sabiex it-tribunal jaqsam bejniethom il-

wirt li ddevolva favurihom minghand missierhom Lorenzo Caruana nee' Schiavone.

Peress illi fit-trattazzjoni ta' l-istess rikors il-konvenuti kienu qajmu l-eccezzjoni segwenti:

''illi t-tribunal (Tribunal ta' l-Arbitragg Dwar Qsim ta' Wirt) mhux kompetenti jiehu konjizzjoni ta' talbiet li jirrigwardjaw propjeta' li qieghda ghand il-partijiet bi qbiela''.

u dan stante li fil-kaz ta' qbiela hemm ligi specjali li tirregola min ghandu jiehu t-titolu u konsegwentement il-propjeta' soggetta ghal dak it-titolu, kif ukoll Tribunal (Bord li Jirregola l-Kiri tar-Raba) li ghandu kompetenza f'dawn il-kazijiet ta' qbiela.

Peress illi ghar-ragunijiet premessi tali kwistjoni, jigifieri dwar min huwa l-kerrej fil-qbiela ta' raba, meta jispicca precedenti, tezorbita' mill-kompetenza tat-''Tribunal ghall-Qsim tal-Wirt'' u ghalhekk it-tribunal iddecieda malament fil-lgi meta t-Tribunal f'decizjoni tieghu tas-7 ta' Ottubru 2003 kien cahad din l-eccezzjoni ta' l-atturi u ddecieda illi huwa kompetenti li jiddeciedi dwar beni mizmuma b'titolu ta' Qbiela li jistghu jiffurmaw parti mill-assi ereditarji in divizjoni. Dok. A.

Peress illi ghar-ragunijiet premessi, meta ghamel hekk it-tribunal iddecieda malament fil-ligi ghax iddecieda kwistjonijiet li ma kienux jaqghu fit-termini kostituttivi tat-Tribunal. Ghaldaqstant is-sentenza preliminari hija nulla u nvalida u in eccess tat-talba.

Jghidu ghaldaqstant il-konvenuti il-ghaliex m'ghandiex din l-Onorabbli Qorti:

(1) Tiddikjara illi s-sentenza preliminari tat-Tribunal ta' l-Arbitragg Dwar Qsim tal-Wirt tas-7 ta' Ottubru 2003, hija nulla u bla effett u forza legali ghar-ragunijiet premessi u

(2) illi meta si tratta ta' assi formanti parti mill-eredita' in divizjoni, li jkunu detenuti b'Titolu ta' Qbiela, it-Tribunal ta'

Arbitragg Dwar il-Qsim tal-Wirt mhux kompetenti li jaqsam tali propjeta' bejn l-eredi.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti minn issa ngunti in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-atturi a fol. 3 tal-process.

Rat **in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti** a fol. 14 tal-process fejn eccepew:

1. Illi t-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante illi kuntrarjament ghal dak allegat fl-att tac-citazzjoni t-Tribunal ta' Arbitragg Dwar Qsim tal-Wirt huwa kompetenti jaqsam kull dritt formanti parti mill-eredita' tad-decujus bhal ma huma drittijiet derevanti minn qbiela u li ghalhekk id-decizjoni ta' l-istess Tribunal ta' Arbitragg Dwar Qsim tal-Wirt tas-7 ta' Ottubru 2003 ghandha tigi konfermata.

Salv eccezzjonijiet ohra.

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezibiti;

Semghet lill-Avukati difensuri jittrattaw:

Il-Fatti fil-Qosor

L-atturi u l-konvenuti qeghdin f'litigazzjoni quddiem it-Tribunal ta' Arbitragg dwar il-Qsim tal-Wirt. Missier il-kontendenti, li miet f'April ta' l-1998, kien jiddetjeni b'titolu ta' qbiela raba u li wara mewtu giet registrata fl-Ufficcju Kongunt f'isem Victor Caruana, wiehed mit-tfal tal-mejjet. Illi Mikelina Cachia, oht Victor Caruana u bint il-mejjet ipprotestat illi din l-art giet irregistrata f'isem huha. Illi, quddiem it-Tribunal ta' Arbitragg dwar il-Qsim tal-Wirt, l-atturi f'dina l-kawza ssollevaw in-nuqqas ta' kompetenza ta' dak it-Tribunal li jiddeciedi l-kwistjoni dwar il-wirt tal-qbiela. It-Tribunal ta' Arbitragg dwar il-Qsim tal-Wirt, fid-decizjoni tieghu tas-7 ta' Ottubru 2003, ddikjara li kien kompetenti li jiddeciedi dwar beni mizmuma b'titolu ta' qbiela li jistghu jiffurmaw parti mill-assi ereditarju in divizjoni (ara fol. 10 para X).

Talbiet u Eccezzjonijiet

Ghalhekk l-atturi qeghdin jitolbu lil din il-Qorti tiddikjara li d-decizjoni moghtija mit-Tribunal ta' Arbitragg dwar il-Qsim tal-Wirt hija nulla u bla effett u biex minflok tiddeciedi li meta si tratta ta' assi formanti parti mill-eredita' in divizjoni li jkunu detenuti b'titolu ta' qbiela, dak it-Tribunal mhux kompetenti li jaqsam tali propjeta'.

Il-konvenuti jeccepixxu li d-decizjoni tat-Tribunal ta' Arbitragg dwar il-Qsim tal-Wirt ghandha tigi kkonfermata stante li talbiet tal-atturi huma nfondati peress illi t-Tribunal huwa kompetenti jaqsam kull dritt formanti parti mill-eredita' tad-decuius inkluz drittijiet derivanti minn qbiela.

Kontestazzjoni

L-atturi ssottomettew li skond il-ligi specjali (Kap 199) huwa biss il-Bord dwar il-Kontrol tal-Kiri tar-Raba, ad eskluzzjoni ta' kull Qorti jew Tribunal iehor li ghandu kompetenza li jiddeciedi min ser ikun il-kerrej tar-raba meta l-kerrej ikun mejjet. It-titolu ta' qbiela huwa wiehed marbut mal-persuna li jinghata d-dritt li juza l-haga u l-propjeta' qatt ma tghaddi ghandu. Ghalhekk tali titolu huwa wiehed personali u mhux wiehed minn dawk il-"beni" li jsemmi l-Kap 308 u l-Kodici Civili li ghandhom jiffurmaw parti mill-oggetti u l-assi li dwarhom huwa kompetenti t-Tribunal ta' Arbitragg dwar il-Qsim tal-Wirt.

Min naha l-ohra l-konvenuti jirritjenu li l-qbiela tista' tintiret u ghalhekk ghandha tifforma parti mill-eredita' tad-decujus li dwarha huma kompetenti t-Tribunal ta' Arbitragg dwar il-Qsim tal-Wirt.

KONSIDERAZZJONIJIET

Illi t-titolu ta' qbiela huwa dritt personali u ma jwassalx biex isir trasferiment tal-propjeta' mis-sid ghall kerrej u

ghalhekk titolu ta' qbiela mhux suppost li jifforma parti mill-eredita' tad-decujus.

Skond l-artikolu 585 tal-Codici Civili "*Il-wirt huwa l-gid imholli minn min imut, u jghaddi ghand haddiehor b'disposizzjoni tal-bniedem jew, fin-nuqqas ta' din, b'disposizzjoni tal-ligi.*"

L-artikolu 3 tal-Kap 308, l-Att li jirregola l-Qsim tal-Wirt, jipprovvdi li *meta zewg persuni jew aktar ikollhom xi beni kommuni li jigu ghandhom minn wirt, dawk il-beni jistghu u jkunu suggetti li jinqasmu skond id-disposizzjonijiet ta' dan l-Att…*

Fid-definizzjoni ta' "beni" f'dan l-Att, din tifisser *kull haga jew jedd kif imsemmija fit-Titolu 1 tat-Taqsima 1 tat-Tieni Ktieb tal-Kodici Civili.* Dawn jinsabu trattati fl-artikoli 307 sa 319 Fuq beni u x-Xorta taghhom – Fuq beni immobbli u beni mobbli. L-artikolu 309 jipprovvdi li "beni" huma *dawk il-hwejjeg kollha illi jistghu jkunu l-oggett ta' propjeta' pubblika jew privata u huma beni mobbli jew immobbli*. Fl-artikolu 110 il-beni immobbli, fost ohrajn, jistghu jkunu *kull azzjoni biex tittiehed jew tintalab lura haga mobbli jew xi wiehed mill-jeddijiet imsemmija fil-paragrafi (a), (b) u (c) ta' dan l-artikolu jew biex immobbli jigi dikjarat li ma jaqa' taht ebda wiehed minn dawk il-jeddijiet…."*

Il-Qorti ghalhekk trid tiddeciedi f'dan il-kaz jekk it-titolu ta' qbiela jaqax taht "beni" u jistax jghaddi b'wirt minn persuna ghand ohra.

Il-Kap 199, li ghandhu x'jaqsam ma' qbiela u kiri ta' raba, hu legislazzjoni specjali, li jaghti dritt lill bidwi li jkun akkwista b'titolu ta' qbiela l-art tieghu, li dana jghaddiha b'wirt lill membri tal-familja tieghu u dina tibqa' tghaddi min wiehed ghal iehor. L-artikolu 2 tal-Kap 199 taht id-definizzjoni ta' "kerrej" infatti jipprovvdi li din tinkludi: "kull membru tal-familija …. u wara l-mewt tal-kerrej… tinkludi l-ordni ta' preferenza kull membru tal-familja li jkun legatarju tal-kirja…. jew li jkun il-werriet tal-kerrej".

Bl-applikazzjoni ta' dina l-ligi specjali tal-Kap 199, ghalhekk it-titolu ta' qbiela, li hu dritt personali, jsir dritt tangibbli ta' propjeta', "beni", li jista' jigi trasmess minn persuna ghal ohra u li jifforma parti mill-wirt tad-decjus. Bhala tali ghalhekk japplikaw ir-regoli tal-Kodici Civili dwar id-disposizzjonijiet generali fuq il-qsim tal-wirt u mhux il-Kap 199.

Ir-regoli specjali taht il-Kap 199 jirregolaw ir-rapport ezistenti bejn is-sid u l-bidwi u mhux bejn il-membri tal-familja tal-bidwi. Il-Bord dwar il-Kontrol tal-Kiri tar-Raba ghandu s-setgha jiddeciedi dwar kwistjonijiet li jinqalghu jew li jistghu jinqalghu bejn sid ir-raba u l-kerrej, kwistjonijiet inter alia bhal ma huma t-tigdid tal-kiri tar-raba, ir-ripresa tar-raba, u tibdil fil-kundizzjonijiet. Meta mbaghad tali kirja tkun is-suggett ta' wirt, dak il-Bord ma jibqax kompetenti li jiddeciedi kif dan id-dritt ghandu jinqasam bejn il-werrieta.

Fl-artikolu 3 (4) tal-Kap 308 jinghad li meta tingieb azzjoni quddiem it-Tribunal dwar il-Qsim tal-Wirt, dan ghandu gurisdizzjoni esklussiva dwar l-oggett ta' dika l-azzjoni u ebda azzjoni ohra dwar l-istess talba ma ghandha tingieb quddiem xi qorti ta' l-ewwel grad. It-Tribunal jiddeciedi dwar il "beni" kommuni li jigu ghand persuni minn wirt. La darba d-dritt ta' qbiela huwa wiehed li jista' jintiret u jifforma parti mill "beni" tad-decujus, it-Tribunal ghandu kompetenza biex jaqsam ir-raba kopert bi qbiela jekk dana jista' jinqasam bejn il-partijiet. It-Tribunal b'hekk ikun qed jasam dik il-parti li tista' tigi diviza bejn il-kontendenti kif soggetta ghat-titolu ta' qbiela.

Ghalhekk l-eccezzjoni tal-konvenuti qed tigi milqugha.

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi
Il-Qorti tiddeciedi billi
Prevja li tilqa' l-eccezzjoni tal-konvenuti
Tichad it-talbiet ta' l-atturi
Bl-ispejjez kontra taghhom

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------